

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 05.02.2024 § 59

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 05.02.2024

§ 59

Lausunnon antaminen julkisuuslain ajantasaistamista koskevasta mietinnöstä

5505/03.00.00.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Hallintojohtaja Anu Valtavaara, p. 044 7161416

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa lausuntonaan perusteluosassa esitetyn lausunnon.

Perusteluosa

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 12.12.2023:

”Oikeusministeriö pyytää lausuntoa julkisuuslain ajantasaistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä.

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi julkisuuslaki. Voimassa oleva viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) kumottaisiin. Mietinnössä ehdotetaan julkisuuslain organisatorisen soveltamisalan laajentamista voimassa olevaan lakiin nähdén siten, että lakia sovellettaisiin perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan. Lisäksi lakia sovellettaisiin ehdotuksen mukaan julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai

julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevaan yhteisöön tai säätiöön ja näiden määräysvallassa oleviin tytäryhteisöihin ja tytärsäätiöihin siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa.

Työryhmän mietinnön ehdotuksilla lisäksi selkeytettäisiin ja ajantasaistettaisiin julkisuuslain sääntelyä. Erityisesti selkeytettäisiin tietopyyntöjen käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä suhteessa voimassa olevaan lakiin ja täsmennettäisiin tiedonsaantioikeuden kohdetta määrittävää viranomaisen asiakirjan määritelmää. Lisäksi ehdotetaan menettelysäännöksiä, joilla voitaisiin varmistaa henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamalla tavalla.

Ehdotuksella myös ajantasaistettaisiin ja osin muutettaisiin voimassa olevaan lakiin sisältyviä salassa pidettävän tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä. Julkisuuslain salassapitoperusteiden ja niihin liittyvien vahinkoedellytysten systemaattinen sisällöllinen tarkastelu ja uudistaminen eivät kuitenkaan kuuluneet työryhmän tehtävänantoon, vaan salassapitoperusteita koskeva mahdollinen uudistaminen jää työryhmän asettamispäätöksen mukaan toteutettavaksi myöhemmin.”

Arviointi

Mietinnössä ei ehdoteta muutoksia julkisuuslain perusratkaisuihin, vaan siinä pääosin tarkennetaan nykyistä sääntelyä. Tarkennukset ovat kannatettavia, sillä ne monelta osaa ajantasaistavat sääntelyä.

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan mm. täsmennystä tiedonsaantioikeuden kohdetta määrittävää viranomaisen asiakirjan

määritelmään. Voimassa olevan julkisuuslain kohde on *viranomaisen asiakirja*. Ehdotetussa sääntelyssä julkisuusperiaatetta kohdistetaan *tietoon* julkisissa asiakirjoissa. Muutos vastaa perustuslain 12.2 §:n sanamuotoa, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada *tieto* julkisesta asiakirjasta. Tarkennus vastaa myös paremmin nykyistä soveltamiskäytäntöä, jossa asiakirjan muoto ei ole ratkaiseva kriteeri vaan sen sisältämä informaatio. Myös työryhmän ehdotukset tietopyyntöjen käsittelyn menettelysäännöiksi, joiden tavoitteena on saavuttaa tasapaino henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen välillä EU:n yleisen tietosuojasetuksen sallimalla tavalla, ovat perusteltuja. Lisäksi menettelysääntöihin lisättävä muutos, jonka mukaan tietopyynnön ratkaisemiseksi välttämätöntä kuulemismenettelyä ei oteta huomioon tietopyynnön 14 vuorokauden mittaista käsittelyaikaa laskettaessa, on kannatettava muutos.

Mietinnön merkittävimmät muutosehdotukset liittyvät julkisuuslain soveltamisalan laajentamiseen. Työryhmä ehdottaa julkisuuslain organisatorisen soveltamisalan laajentamista voimassa olevaan lakiin nähdessä, että lakia sovellettaisiin perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan, kun voimassa olevan lain mukaan julkisuuslakia sovelletaan yhteisöihin, laitoksiin, säätiöihin ja yksityisiin henkilöihin vain niiden käyttäessä julkista valtaa. Nykytilassa samat tehtävät viranomaisen suorittamana ovat julkisuuslain soveltamisalassa, mutta muun kuin viranomaisen suorittamana ne voivat jäädä julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Muutosehdotusta voidaan pitää periaatteellisesti kannatettavana lainsäädännön systematiikan näkökulmasta. Perustuslaissa säädetään

nimenomaan julkisten hallintotehtävien kuulumisesta viranomaisille ja edellytyksistä niiden antamiselle viranomaisorganisaation ulkopuolelle. Tällöin olisi johdonmukaista, että myös julkisuuslakia hallinnon yleislakina sovellettaisiin samassa laajuudessa. Julkisen hallintotehtävän määrittelyyn liittyy kuitenkin tulkinnanvaraisuutta. Tältä osin lakiehdotus tulisi olla yksityiskohtaisemmin perusteltu.

Toinen soveltamisalan laajentamista koskeva ehdotus ei puolestaan ole kannatettava. Mietinnössä ehdotetaan julkisuuslain soveltamisalan ulottamista koskemaan julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen tai julkisyhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevaa yhteisöä tai säätiötä ja näiden määräysvallassa olevia tytäryhteisöjä ja tytärsäätiöitä siltä osin kuin ne harjoittavat muuta kuin kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa. Mietintötyöryhmä on perustellut kuntayhteisöjen osalta soveltamisalan laajentamista sillä, että yhtiöittämisen seurauksena kunnalle kuulunutta toimintaa on siirtynyt pois julkisuuslain piiristä. Kuntaliitto on jättänyt asiaan eriävän mielipiteen (s. 303), johon Lahden kaupunki lausunnossaan yhtyy.

Lausunto

Kuten Kuntaliitto eriävässä mielipiteessään on lausunut, myös Lahden kaupunki katsoo, että soveltamisalan laajentaminen julkisomisteisiin yhteisöihin ei ole perusteltua. Mikäli em. yhteisöjen tulisi noudattaa julkisuuslakia, tulisi niiden soveltaa myös muita hallinnon yleislakeja, mikä on yksityisoikeudellisille yhteisöille vierasta. Soveltamisalan laajentamisesta julkisomisteisiin yhteisöihin syntyisi huomattavaa hallinnollista rasitetta sekä yhteisöille että niiden omistajille. Työryhmän valmistelutyössä ei ole riittävästi arvioitu tätä taakkaa tai soveltamisalan

laajentamisen taloudellisia vaikutuksia. Ehdotuksen kustannusvaikutuksia kuntien näkökulmasta ei ole tarkasteltu asianmukaisesti.

Soveltamisalan rajauksen osalta on lisäksi todettava, että EU-oikeuteen liittyvän taloudellisen toiminnan käsitteen tulkinta ja sen arviointi, tapahtuuko toiminta kilpailluilla markkinoilla, ei ole aina ongelmaton.

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen avoimuutta voidaan parantaa muilla keinoilla, jotka yhteensovittavat kunnallisen itsehallinnon, toiminnan tehokkuuden ja julkisuusperiaatteen. Lahden kaupunki katsoo Kuntaliiton tavoin, että esimerkiksi omistajaohjaussäätelyn mahdollisuuksia toiminnan läpinäkyvyyden edistämiseksi tulisi selvittää tarkemmin.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

lausuntopalvelu.fi:n kautta 16.2.2024 mennessä